

Konferencja na temat „Badania naukowe w Kampinoskim Parku Narodowym” (Dziekanów Leśny, 2–3 VI 1993 r.)

Konferencja odbyła się w Instytucie Ekologii PAN, a zorganizowano ją w związku z 40 rocznicą powołania Instytutu oraz 35 rocznicą utworzenia Kampinoskiego Parku Narodowego. Jej celem było zmobilizowanie osób pracujących naukowo na terenie Parku, przedstawienie ich dorobku i ułatwienie kontaktów przed planowanym przygotowaniem monografii ekologicznej, której KPN jako ostatni duży park narodowy w Polsce jeszcze nie posiada.

Inicjatorem spotkania był prof. J. Pinowski, przewodniczący Rady Naukowej Parku. Obradom patronowali dyrektorzy obu instytucji, prof. K. A. Dobrowolski i dr inż. J. Misiak, a referat wprowadzający wygłosił prof. R. Andrzejewski, kładąc nacisk na skalę zmian lokalnych i globalnych, wobec których stanie ten teren w przyszłości. Zmuszają nas one, jego zdaniem, do pilnej dokumentacji

stanu obecnego, a ponadto do przygotowania scenariusza rozwoju przestrzennego Parku i otoczenia nie tylko na najbliższych 20 lat (czego ma być autorem), a na okres znacznie dłuższy (tylko czy umiemy przewidywać zmiany abiotyczne w tak długim okresie? – chciałoby się spytać).

W spotkaniu wzięło udział ponad 50 osób z różnych ośrodków, w tym z Uniwersytetu Warszawskiego (Instytut Hydrologii i Geologii Inżynierskiej, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych, Ogród Botaniczny), Uniwersytetu Łódzkiego (Zakład Geobotaniki i Ochrony Przyrody, Katedra Zoologii Bezkręgowców i Hydrobiologii), Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego (Katedry: Entomologii, Fitopatologii, Gleboznawstwa, Ochrony Środowiska i Przyrodniczych Podstaw Melioracji), Wyższej Szkoły Rolniczo-Pedagogicznej w Siedlcach, Instytutu Badawczego Leśnictwa (Zakład Gospodarki Wodnej), Instytutu Ekologii PAN (niemal wszystkie zakłady) i Instytutu Parazytologii PAN, z Pracowni Naukowo-Badawczych Kampinoskiego i Wielkopolskiego Parku Narodowego, a także przedstawiciele Koła Naukowego Leśników SGGW i naukowcy „niezrzeszeni”. Obecny był także prof. J. Szyszko, dyrektor Krajowego Zarządu Parków Narodowych, a audytorium dochodziło chwilami do 80 osób.

W pierwszym dniu obrad skupiono się nad problemami stosunków wodnych i chemizmu wód oraz wpływu ich zmian na środowisko przyrodnicze KPN. Woda formowała ten teren i obecnie też ma zasadnicze znaczenie, a gospodarka wodna, prowadzona przez ostatnich kilkadziesiąt lat pod kątem potrzeb rolnictwa, oraz drastyczny spadek ilości opadów doprowadziły praktycznie do zaniku obszarów bagiennych i wysychania lasu w pasmach wydmowych. Postulowano pilne zatrzymanie odpływu wód naturalnych i odtworzenie rozlewisk w pasach bagiennych. Koncentracja substancji mineralnych w wodach podziemnych jest nieznaczna i nie budzi niepokoju, natomiast rośnie wydatnie w pięciu z siedmiu dużych cieków powierzchniowych w KPN.

Przesuszenie oraz zaniechanie gospodarki rolnej (wykupy), przy równoczesnych zalesieniach obejmujących ponad połowę terenów otwartych KPN (9 tys. ha), powodują zmiany w szacie roślinnej Parku, co prezentowano szczególnie na przykładzie jego zachodniej części. (Wiele radości wzbudził tu referat dotyczący bogatej flory grzybów kapeluszowych w KPN, z informacją o liczbie gatunków halucynogennych.) Tematy fitosocjologiczne zdominowane były przez Uniwersytet Łódzki, choć i Instytut Ekologii wraca tu do chlubnej tradycji lat pięćdziesiątych.

Drugiego dnia obrad prym zdecydowanie wiedli pracownicy Instytutu Ekologii. Poza kilkoma referatami dotyczącymi bezkręgowców (wśród nich prezentacja 17-letnich badań nad fauną glebową na przykładzie *Collembola*, które mimo zmian warunków siedliskowych wykazały dużą stabilność), mówiono o nietoperzach (badania rozwijane przez grupę młodych z Zakładu Ekologii Kręgowców IE dzięki nowym możliwościom metodycznym, które pojawiły się wraz z detektorami ultradźwięków), no i oczywiście o ptakach. Zaprezentowano wyniki badań ilościowych na powierzchniach próbnych w lesie metodą kartograficzną, wykonane w latach 90. i w cyklu 10-letnim, oraz należące do rzadkości, bo 30 lat trwające badania ilościowe na zarastających łąkach śródleśnych. Dużo uwagi poświęcono jednemu z najliczniejszych ptaków drapieżnych, którym jest jastrząb gołębiarz. Prezentowano także badania nad pokarmem dziennych ptaków drapieżnych, sów i kuny leśnej.

Konferencja została starannie przygotowana od strony organizacyjnej. Uczestnicy otrzymali wydrukowane streszczenia referatów, w kularach wystawiono odbitki prac dotyczących Puszczy Kampinoskiej, sprzedawano książki przyrodnicze PWRiL-u, a panujący na zewnątrz upał pomagały znosić piękne fotogramy zaśniewanej Puszczy autorstwa K. Sierakowskiego.

Za mankament uważam brak naukowego podsumowania poszczególnych sesji, co było trudne wobec dość przypadkowego doboru tematów, ale przecież możliwe. Szkoda także, że nie podjęto bardziej ogólnej dyskusji o prowadzonej obecnie przebudowie drzewostanów w KPN, o roli ekosystemów nieleśnych i celowości oraz realnych możliwościach ich utrzymania wewnątrz

Puszczy, o kierunkach badań, które należałoby podjąć dla uzyskania pełniejszego obrazu sytuacji przyrodniczej w tym największym w Polsce Parku Narodowym.

Wszysto to będzie można nadrobić za rok, kiedy planowana jest następna konferencja kampinoska.

Bogumiła Olech

Konferencja na temat „Las – drewno – ekologia '93” (Poznań, Kórnik, 15–16 VI 1993 r.)

Konferencja zorganizowana została przez Wielkopolską Fundację Naukową im. Tadeusza Perkitnego w Poznaniu oraz Komitet Badań Naukowych w Warszawie. Profesor T. Perkitny to wybitny uczony, wieloletni wykładowca Akademii Rolniczej w Poznaniu, twórca polskiej szkoły technologów drewna, powstaniec Wielkopolski, podróżnik i pisarz. W uznaniu jego zasług dla nauki polskiej powołano Fundację jego imienia, której podstawowym zadaniem jest, jak to sformułował jej prezes prof. M. Ławniczak w przedmowie do bardzo starannie wydanych materiałów konferencji, kreowanie i wspieranie interdyscyplinarnych badań z zakresu rolnictwa, leśnictwa, drzewnictwa i ochrony środowiska oraz stymulowanie współpracy naukowców i praktyków w celu przeciwdziałania pogarszaniu się warunków przyrodniczych, z poszanowaniem potrzeb gospodarczych i społecznych kraju.

Konferencja, w której uczestniczyło ok. 60 osób, została zorganizowana w związku z pewnymi niekorzystnymi zjawiskami zachodzącymi w gospodarce rolnej w Polsce. Z jednej strony ok. 23% powierzchni dotychczas użytkowanych gruntów rolnych posiada gleby określone jako mało przydatne dla rolnictwa, a z drugiej – następuje nasilenie procesów tzw. odłogowania dużych obszarów gruntów ornych w związku z ograniczeniem działalności produkcyjnej Państwowych Gospodarstw Rolnych. Zaistniała więc niepowtarzalna możliwość przeprowadzenia na większą skalę akcji zalesiania mało przydatnych dla rolnictwa terenów, zwiększającej lesistość Polski do planowanych 30% i poprawiającej w ten sposób strukturę przestrzenną krajobrazów Polski. Podstawowe teoretyczne i praktyczne aspekty procesów zalesiania gruntów porolnych były przedmiotem omawianych obrad.

Otwarcia konferencji, której obrady w pierwszym dniu odbywały się w Poznańskim Ośrodku Nauki PAN w Poznaniu, dokonał prof. M. Ławniczak. Na przedpołudniowej sesji I wygłoszono 6 referatów, w których przedstawiono ogólne problemy gospodarki leśnej oraz procesów zalesiania terenów porolnych w Polsce. I tak L. Ryszkowski mówił o znaczeniu lasów i zadrzewień śródpolnych w strategii kształtowania i ochrony środowiska rolniczego, a w szczególności w zapobieganiu deficytowi wody i zawartości materii organicznej w glebach, ograniczeniu zanieczyszczeń obszarowych gleb, wód powierzchniowych i gruntowych oraz w przeciwdziałaniu spadkowi różnorodności biologicznej na terenach użytkowanych rolniczo.

Z kolei B. Wojciechowska-Ratajczak przedstawiła zasady komplementarności (a nie konkurencyjności) polskiego rolnictwa i leśnictwa w warunkach postępu rolniczego i gospodarki rynkowej.

Cztery pozostałe referaty dotyczyły różnych aspektów rozwoju gospodarki leśnej. W. Strykowski omówił perspektywy rozbudowy sektora leśno-drewnego gospodarki polskiej na tle sytuacji w Europie, a w szczególności w związku ze stowarzyszeniem Polski z EGW, otwarciem nowych rynków zbytu i utratą starych (głównie państw byłego RWPG) oraz postępującym procesem zmian systemowych w Polsce, np. zmian własnościowych.

B. Łonkiewicz przedstawił bardzo interesujący referat pt. „Przestrzenne determinanty modelowania zwiększenia lesistości Polski”, w którym omówił przesłanki optymalizacji udziału lasów w skali kraju, cele i założenia metodyczne modelowania wzrostu lesistości w Polsce oraz zaprezentował kilka modeli wzrostu lesistości kraju. Różnice w tych modelach wynikały z przyjęcia jako podstawy różnych